

OPINIA

o dorobku naukowym, twórczym, dydaktycznym i rozprawie habilitacyjnej
**pt. „Identyfikacja zmian architektoniczno-budowlanych zasobów mieszkaniowych z lat
1848-2013 wybranych miast Górnego Śląska”**

- dr inż. arch. Jerzego Cibisa

I. USTALENIA WSTĘPNE - PODSTAWA OPRACOWANIA RECENZJI:

- zlecenie Dziekana Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej dr hab. inż. arch. Jan Słyk, prof. PW;
- dokumentacja wniosku o wszczęcie przewodu habilitacyjnego zawierająca siedem części, m.in. autoreferat w wersji polskiej i angielskiej, wykaz opublikowanych prac lub twórczych prac zawodowych oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki, autoreferat z informacjami dotyczącymi zainteresowań naukowych, osiągnięć w pracy naukowo-badawczej, dydaktycznej oraz organizacyjnej, w wersji polskiej i angielskiej, wykaz wybranych prac naukowych oraz informacja o stażach naukowo-badawczych, prezentacja wybranych twórczych prac zawodowych oraz informacja o osiągnięciach dydaktycznych, naukowych i zawodowych oraz dokumentacja dodatkowa (umowy, oświadczenia);
- Monografia „**Identyfikacja zmian architektoniczno-budowlanych zasobów mieszkaniowych z lat 1848-2013 wybranych miast Górnego Śląska**”, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2015 – wskazana przez Autora, jako najważniejsze osiągnięcie (wg art. 16 ust. 2 ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki);
- ustawa o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003, wraz z późniejszymi zmianami.

- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

II. OGÓLNA OCENA DOROBKU NAUKOWO-BADAWCZEGO, DYDAKTYCZNEGO, ORGANIZACYJNEGO ORAZ ZAWODOWEGO (Z ZAKRESU PROJEKTOWANIA ARCHITEKTONICZNO-URBANISTYCZNEGO)

Podstawowe dane o kandydacie

Dr inż. arch. Jerzy Cibis jest absolwentem Wydziału Architektury Politechniki Śląskiej. Po obronie 30.09.1988, pracy dyplomowej zat. *Rewaloryzacja centralnego kwartału Trewiru na podstawie studiów genezy i rozwoju całości miasta*, której promotorem był doc. dr inż. arch. Franciszek Maurer i uzyskaniu tytułu magistra, rozpoczął 01.01.1989 pracę na stanowisku asystenta stażysty a w 1990 asystenta na Wydziale Architektury Politechniki Śląskiej, w której pracuje do dziś. W 1998 przeszedł na stanowisko wykładowcy. W 1999 roku obronił pracę doktorską, zat. *Aktywizacja centralnych kwartałów miejskich-problematyka i uwarunkowania*, wykonaną pod kierunkiem prof. dr inż. arch. Janiny Klemens i następnie w 1999 roku został mianowany na stanowisko adiunkta.

W 06.12.2013 roku ukończył studia podyplomowe *Science innovator & design thinking*: na University of California Berceley, Haas School of Business CA, USA. Tematem pracy trymestralnej: *Creating networks between industry and Polish universities*, której promotorem był Andrew M. Isaacs Adjunct Professor, Director, New Management of Technology Programs, Director, Mayfield Fellows Program, Co-Executive Director, Center for Energy and Environmental Innovation. W trakcie pobytu w Stanach Zednoczonych odbył również staże: QB 3 Due Diligence Workshop - Innovation course, San Francisco, CA, USA Course of technology commercialization, PAX Water Technologies Inc., Richmond, CA, USA. Pracę kursową zat. "Q-pax solutions" wykonał pod opieką Petera Fishke PhD Assistant Professor University of California Berceley, Haas School of Business CA, Chief Executive Officer of PAX Water Technologies, Inc, Kohana Technologies.

Równoległe z pracą na Politechnice Śląskiej prowadzi działalność projektową. W latach 1989-2013 prowadził Autorską Pracownię Architektoniczną J. Cibis. W roku 1994 uzyskał uprawnienia budowlane w specjalności architektonicznej do projektowania bez ograniczeń. W latach 1996 – 1998 był Specjalistą do Spraw Technicznych Inwestycji w GOZG w Zabrze a w latach 1992 – 1998, współpracował z INARKO sp. z o.o.

W latach 2011-2014 dodatkowo był zatrudniony w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Raciborzu na kierunku architektura i urbanistyka.

Jest członkiem różnych organizacji, m.in: Śląskiej Okręgowej Izby Architektów, Górnośląskiej Agencji Przekształceń Przedsiębiorstw S.A., ul. Astrów 10, 40-045 Katowice - członek kapituły konkursu „Innowator Śląska”, Haas/Berkeley Alumni, UC Berkeley, San Francisco, Stowarzyszenia TOP 500 Science Innovators przy Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Warszawie.

Dokumentacja przedstawiona przez Kandydata jest obszerna i obejmuje oprócz monografii siedem załączników. Ogląd całości otrzymanego materiału daje wrażenie staranności. Przygotowana została według jednego wzoru edytorskiego.

Zgodnie z ROZPORZĄDZENIEM MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, dorobek Habilitanta ocenić należy w dwóch grupach kryteriów:

§ 4. Kryteria oceny w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych habilitanta.

§ 5. Kryteria oceny w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej habilitanta.

II.1. Ocena w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych (§ 4. ROZPORZĄDZENIEM MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego)

Główny obszar zainteresowań Habilitanta to restrukturyzacja obszarów przemysłowych, a w szczególności obszaru Górnego Śląska. W początkowej fazie działalności naukowej w ramach pracy doktorskiej i kolejnych prac badawczych szczególnie bliski był mu temat rewitalizacji zabudowy przemysłowej i terenów zurbanizowanych, a w szczególności zabudowa mieszkaniowa z przełomu XIX i XX wieku. Pierwsze publikacje poświęcone tej tematyce powstały jeszcze przed doktoratem pod kierownictwem doc. inż. arch. Mieczysława Króla. Kontynuacja tych prac przebiegała pod kierunkiem prof. inż. arch. Wiktora Jackiewicza w czasie warsztatów doktorskich organizowanych w ramach katedry.

Temu tematowi została również poświęcona rozprawa doktorska zat. Aktywizacja centralnych kwartałów miejskich-problematyka i uwarunkowania, wykonana pod kierunkiem prof. dr inż. arch. Janiny Klemens.

Po tym okresie zainteresowania dr J. Cibisa zogniskowały się na problematyce zachodzących zmian, możliwości rewitalizacji oraz wszelkiego rodzaju działań projektowych i budowlanych w obszarze zabudowy utylitarnej, głównie mieszkaniowej w okresie, od rewolucji przemysłowej do czasów nam współczesnych. Drugi nurt zainteresowań Habilitanta stanowią kwestie rewitalizacji struktury przestrzennej śląskich miast, które można podzielić na dwa obszary tematyczne:

- realizowane od roku 2005 studia metodologiczne i zastosowanie ich w praktyce projektowej, zwłaszcza w odniesieniu do miejskich przestrzeni publicznych na terenie miast Górnego Śląska,
- realizowane w okresie tuż po doktoracie prace służące definiowaniu kontekstu struktury przestrzennej górnośląskich miast, które można traktować jako wstęp – swego rodzaju rozeznanie obszaru badań – poprzez rozważania nad mentalnym i duchowym aspektem architektury tego okresu - do późniejszych rozważań rewitalizacyjnych.

Warto podkreślić, że obszar badawczy, którym obecnie zajmuje się habilitant - badania i diagnoza tkanki miejskiej współczesnych miast śląskich - jest bardzo istotnym i aktualnym problemem współczesnych miast, które w wyniku wieloletnich zaniedbań i rabunkowej działalności urbanistyczno-planistycznej zmieniły swoje oblicza.

Ważną częścią działalności Habilitanta był udział w stażach naukowych i badawczych w ramach Programu TOP 500 Innovators w UC Berkeley. W zakres swoich zainteresowań włączył również zagadnienia związane z innowacjami i szeroko pojętym *design thinking*, czego wynikiem było kilka angielskojęzycznych artykułów.

Dr inż. arch. Jerzy Cibis po uzyskaniu stopnia doktora nauk technicznych jest współautorem licznych publikacji oraz autorem kilku. Składają się na nie: 1 monografia autorska będąca rozprawą habilitacyjną, 36 publikacji w wydawnictwach recenzowanych (wg zał. 3) oraz 26 jednostronicowych artykułów w dziennikach i czasopismach popularnych. Liczba ta nie zgadza się z dołączonym do wniosku wydrukiem dorobku naukowego Biblioteki Głównej Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Według danych z Biblioteki dr J. Cibis jest autorem 32 publikacji w wydawnictwach recenzowanych i 13 jednostronicowych artykułów w dziennikach i czasopismach popularnych, których nie traktuje się jako publikacji naukowych.

W dostarczonych materiałach, brakuje kompleksowego, skróconego zestawienia, z podaniem charakteru publikacji: artykuły, rozdziały w książkach, referaty konferencyjne. Dołączony załącznik z *Wykazem wybranych publikacji* nie zawiera kopii: tytułowych stron wydawniczych oraz spisów treści z podanymi numerami stron, na których znajdują się publikacje autora. Należy także zwrócić uwagę, że publikacje tylko dwukrotnie ukazały się w czasopismach znajdujących się na liście MNiSW. Habilitant nie posiada publikacji na Liście Filadelfijskiej, w związku z czym nie może przypisać swojemu dorobkowi Indeksu Hirscha wg bazy WoS – 1 oraz jednokrotnego cytowania publikacji wg bazy WoS (patrz zał. 3, str. 33). Informacje z ww. załącznika są nieprawdziwe.

Dr J. Cibis uczestniczył w 36 konferencjach i sympozjach, na których wygłosił 31 referatów. Większość publikacji i wystąpień miały miejsce w regionie górnośląskim – Gliwice, Katowice. W związku z czym mają dość ograniczony zasięg i tylko część z nich uznać można za „znane wydawnictwa i czasopisma o zasięgu międzynarodowym - krajowym i zagranicznym”.

Niejasna jest kwestia zrealizowanych prac badawczych zawartych na str. 25-32, zał. 3. W żadnym przypadku Habilitant nie jest kierownikiem, nie figuruje tam również jako wykonawca. Dlaczego więc informacje te znalazły się w dorobku Kandydata. Myślę, że sprawę te należy wyjaśnić.

Pomimo tych uwag stwierdzam, że zgromadzony dorobek odpowiada tematycznie obszarom badawczym, którymi w kolejnych latach interesował się Habilitant. Liczba publikacji daje współczynnik 1,66 publikacji rocznie (od uzyskaniu stopnia doktora – lata 1999-2016 - wg danych z Biblioteki). Należy zatem stwierdzić, że Autor wykazał się przeciętną aktywnością publikacyjną natomiast, oprócz publikacji, Habilitant uczestniczył w konferencjach naukowych w kraju i za

granicą, związanych tematycznie z prowadzonymi badaniami, z których w 31 uczestniczył aktywnie, występując z prezentacją w sesjach tematycznych.

Podsumowanie:

1	autorstwo lub współautorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazach lub na liście, o których mowa w Journal Citation Reports (JCR), dla danego obszaru wiedzy	- tak
2	autorstwo lub współautorstwo odpowiednio dla danego obszaru: opracowań zbiorowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych, ekspertyz, utworów i dzieł artystycznych	- tak
3	sumaryczny <i>impact factor</i> publikacji naukowych według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania	- nie
4	liczbę cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS)	- nie
5	indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy Web of Science (WoS)	- nie
6	kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach	- tak
7	międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność odpowiednio naukową albo artystyczną	- nie
8	wyłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych	- tak

Reasumując należy uznać, że przedstawiony do oceny dorobek jest w zakresie merytorycznym bardzo związany z tematyką dysertacji, a rozpatrując osiągnięcia w zakresie naukowo-badawczym, dorobek Habilitanta należy ocenić, jako przeciętny, choć ściśle związany z regionem.

II.2. Ocena w zakresie dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej habilitanta (§ 5. ROZPORZĄDZENIEM MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego)

Habilitant z uczelnią związany jest od ukończenia studiów. W ramach pracy w Politechnice Śląskiej Kandydat nieprzerwanie prowadzi różne formy zajęć dydaktycznych. Są to: wykłady, ćwiczenia oraz zajęcia seminaryjne. Prowadzi zajęcia z szeroko pojętej dziedziny projektowania architektonicznego (projektowanie zabudowy mieszkaniowej, usługowej, użytkowej, plombowej), rewitalizacji architektonicznej, technik wizualnych, detalu architektonicznego, budownictwa ogólnego oraz ekonomiki i organizacji procesów inwestycyjnych (zał. nr 3., s.47). Tam również opracował i prowadzi zajęcia w języku angielskim dla studentów Erasmusa - *Architectural Revitalization i Architectural Detail* jako autorskie programy dydaktyczne. Prace

projektowe siedmiu studentów, wykonane pod opieką Habilitanta, zostały wyróżnione w dorocznym konkursie Projekt Roku. Sprawuje on również opiekę nad studentami biorącymi udział w konkursach architektonicznych krajowych i zagranicznych, takich jak:

- International Wildlife Center IWC Africa
- ISOVER Multi-Comfort House Students Competition, Astana 2015
- Konkurs Sanitec Koło, coroczny udział w ramach przedmiotu *Detal architektoniczny*
- Arquitectum SAC Peru Competition, coroczny udział w ramach działań ponadprogramowych
- Motława Apartments, udział i współpraca ze studentami
- opieka merytoryczna i współpraca ze studentami przy corocznych konkursach studenckich krajowych i zagranicznych Brick Award, Arquitectum, Isover Multi-Comfort House i innych.

W latach 2012-2014 w ramach kierunku architektura i urbanistyka w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Raciborzu opracował i prowadził zajęcia z przedmiotów: Projektowanie mieszkaniowe, Projektowanie obiektów dużej usługi, Projektowanie obiektów usług podstawowych, Rysunek odręczny, Techniki plastyczne, Projektowanie wstępne, Praktyki rysunkowe i inwentaryzacyjne.

Od 1999 roku jestem promotorem prac dyplomowych licencjackich i magisterskich, a od roku 2003 również recenzentem. Pod jego kierunkiem abiturienti wykonali 58 prac magisterskich, 33 prace licencjackie, napisał 21 recenzje. Kilka z tych prac dyplomowych otrzymało nagrody, wyróżnienia oraz nominacje do różnych nagród krajowych i zagranicznych.

Dr Jerzy Cibis działalność popularyzatorską realizuje w środowiskach społecznym, branżowym i współpracy między uczelnianej na poziomie krajowym i zagranicznym. Są to głównie wystawy i promocja działalności zarówno Uczelni, jak i współpracowników na corocznych wystawach, konferencjach i spotkaniach branżowych, których jest zarówno uczestnikiem, jak i współorganizatorem.

W 2011 roku jako twórca programu, inicjator, autor wniosku do MNiSW utworzył w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Raciborzu przy ul. Słowackiego 55 Instytut Architektury i Urbanistyki, przemianowany w 2012 roku na Instytut Techniki i Architektury. Jako, pomysłodawca, twórca, przewodniczący Rady oraz autor strategii i celów statutowych utworzył Platformę Innowacji Energooszczędnych. W dniu 02.10.2013 w Raciborzu zostało podpisane porozumienie o utworzeniu specjalnej Platformy Innowacji Energooszczędnych, której sygnatariuszami porozumienia zostały firmy i instytucje z regionu.

Habilitant w lutym 2013 uzyskał pozytywną kwalifikację w programie stażowo-szkoleniowym na najlepszych uczelniach świata rankingu szanghajskiego (Academic Ranking of World Universities), Stanford University, University of California w Berkeley, University of Cambridge, 2013 w Programie Top 500 Innovators Science - Management - Commercialization organizowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Warszawie. Zakwalifikowany został do UC Berkeley Haas School of Business w San Francisco CA, gdzie w dniach 06.10.2013-07.12.2013 ukończył przewidziany programowo kurs z pozytywnym

wynikiem. Tam też brał udział w stażu naukowym Technology Commercialization Course w PAX Water Technologies Inc.; Richmond CA 94804 ,Harbour Way South 860, listopad/grudzień 2013. W tym samym czasie odbył staż badawczy w QB 3 Due Diligence Workshop - Innovation course, w San Francisco w okresie listopad/grudzień 2013.

Dodatkowo dr J. Cibis brał udział w Międzynarodowych Warsztatach Studialnych 08.03 – 12.03. 2014, Rewitalizacja Śląskiego Dziedzictwa Przemysłowego w pracach czeskich i polskich, Czechy/Praga/Witkowice/Litomyśl/Wrocław/Śląsk, organizowanych przez Katedrę Architektury VŠ-TUO Ostrawa i Politechnikę Śląską - Wydz. Architektury. Ponadto w terminie 20.03-23.03 2009 uczestniczył w Międzynarodowych Warsztatach Studialnych „Ochrona zabytków i odbudowa obiektów historycznych w Niemczech na przykładach Magdeburga, Brunszwiku, Wolfsburga i Berlina”, pod kierunkiem prof. dr inż. arch. Janiny Kopietz-Unger.

Udział w powyższych stażach oraz nawiązane kontakty międzynarodowe i krajowe owocują współpracą w zakresie interdyscyplinarnych badań, czego wynikiem są przedstawione artykuły i wystąpienia na konferencjach zagranicznych i krajowych, udział w spotkaniach, warsztatach i szeroko rozumianej współpracy naukowo-badawczej.

Podsumowanie:

1	uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych lub krajowych	- tak
2	udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych tych konferencji	- tak
3	otrzymane nagrody i wyróżnienia	- tak
4	udział w konsorcjach i sieciach badawczych	- nie
5	kierowanie projektami realizowanymi we współpracy z naukowcami z innych ośrodków polskich i zagranicznych, a w przypadku badań stosowanych we współpracy z przedsiębiorcami	- nie
6	udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism	- nie
7	członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych	- tak
8	osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki lub sztuki	- tak
9	opiekę naukową nad studentami i lekarzami w toku specjalizacji — nie dotyczy	
10	opiekę naukową nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego z podaniem tytułów rozpraw doktorskich	- nie
11	staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich	- tak
12	wykonanie ekspertyz lub innych opracowań na zamówienie organów władzy publicznej, samorządu terytorialnego, podmiotów realizujących zadania publiczne lub przedsiębiorców	- nie
13	udział w zespołach eksperckich i konkursowych	- tak
14	recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych	- nie

W świetle przytoczonych faktów, wykazujących aktywność Habilitanta stwierdzam, że jego osiągnięcia w zakresie działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej oraz współpracy

międzynarodowej można uznać za znaczące zarówno pod kątem tematyki jak i formy prowadzenia zajęć.

Dodatkowo oceniona została działalność organizacyjno-społeczna oraz zawodowo-twórcza.

II.3. Ocena działalności organizacyjno-społecznej

Oprócz aktywności naukowo-badawczej, dydaktycznej, popularyzatorskiej oraz współpracy międzynarodowej Kandydat prowadzi znaczącą działalność organizacyjną i społeczną. Na Politechnice Śląskiej w latach 1990-1998 roku pełnił funkcje wydziałowego koordynatora programu IAESTE. Jego zadaniem było opracowanie programu praktyk w języku angielskim, opieka merytoryczna nad studentami wyjeżdżającymi na praktyki zagraniczne, rozliczanie studentów z efektów wyjazdu po powrocie do kraju, opieka nad studentami przyjeżdżającymi na Wydział w ramach Programu IAESTE, zatwierdzanie programu praktyk, wprowadzanie zmian w programie praktyk, inicjowanie współpracy z zagranicznymi uczelniami partnerskimi, kontakt z prorektorem ds. Współpracy Międzynarodowej i Biurem Międzynarodowej Wymiany Akademickiej. W ramach obowiązków wynikających z zatrudnienia w Politechnice Śląskiej bierze czynny udział w pracach organizacyjnych i administracyjnych na wydziale, między innymi: w Komisjach Egzaminacyjnych do oceny uzdolnień kandydatów na II stopień studiów jako członek komisji, pełnił funkcję Sekretarza Wydziałowej Komisji Skrutacyjnej w latach 1991 - 1994, funkcję sekretarza egzaminów magisterskich w latach 1991-2003, jest członkiem komisji oceniającej w ramach egzaminów wstępnych. W latach 2008-2011 pełnił funkcję Pełnomocnika Dziekana do spraw BHP i P. Poż., jest również członkiem Komisji Oceniającej Praktyki. Ważnym elementem działalności była, w latach 2010 – 2014, funkcja pełnomocnika Dziekana do Spraw Planu Zajęć.

II.4. Ocena działalności zawodowo-twórczej

Kandydat dba również o swój wizerunek zawodowo-twórczy, a jego dorobek projektowy jest pokaźny. Ma na swoim koncie liczne projekty, głównie realizowane w zespołach w ramach autorskiej pracowni.

Dr Jerzy Cibis podejmuje próby połączenia doświadczeń projektowych z prowadzonymi badaniami. Zrealizował szereg projektów o bardzo zróżnicowanej tematyce.

Znaczną część dorobku stanowią projekty konkursowe. W zespołach zrealizował 22 projekty, było to głównie duże obiekty o skomplikowanej funkcji.

Obok konkursów Habilitant realizuje projekty komercyjne. Na swoim koncie ma 42 projekty o różnej skali trudności, z których większość została zrealizowana lub jest w trakcie realizacji.

Działalność projektowa dra Jerzego Cibisa była zauważona przez różne gremia a realizacje otrzymały liczne nagrody.

Podsumowując ocenę działalności organizacyjnej i zawodowej Kandydata należy uznać dorobek za znaczny i przynoszący wymierne korzyści. W trakcie swojej pracy, dr inż. arch. Jerzy Cibis wykazał się dużym zaangażowaniem w działalność organizacyjną. Oceniając dorobek na podstawie dołączonego Autoreferatu, należy również zwrócić uwagę, że wykazane aktywności organizacyjne znacznie wychodzą ponad obligatoryjne obowiązki pracownika uczelni. Podsumowując działalność twórczą Kandydata wykonał on, we współpracy, wielkoskalowe projekty architektoniczno-budowlanych. Jest to duży dorobek, o którym dodatkowo świadczą liczne nagrody.

II.5. Kompleksowa ocena dorobku

Habilitant łączy pracę na uczelni z pracą zawodowo-twórczą oraz organizacyjną. Podsumowując całość dorobku Kandydata należy go uznać za wystarczający do ubiegania się o stopień dr hab. W trakcie swojej pracy dr inż. arch. Jerzy Cibis wykazał się dużym zaangażowaniem w działalność organizacyjną i zawodowo-twórczą, co należy podkreślić.

Dorobek naukowo-badawczy należy ocenić jako średni, szczególnie jeśli brać pod uwagę ilość publikacji w „znanych wydawnictwach i czasopismach o zasięgu międzynarodowym - krajowe i zagraniczne”. Zarówno konferencje, w których Habilitant uczestniczył jak i publikacje, mają w większości zasięg krajowy. Natomiast rozpatrując dorobek pod kątem jakości, to jest on znaczący, przynoszący praktyczne efekty mające na celu poprawę jakości środowiska zbudowanego, a w szczególności zachowania tkanki mieszkaniowej w dobrej kondycji.

Można zatem przedstawić cząstkowe oceny poszczególnych obszarów dotychczasowej aktywności w sposób następujący:

- Działalność naukowo-badawcza (II.1) – dostateczny
- Działalność dydaktyczna (II.2) – dobry
- Działalność organizacyjno-społeczna (II.3) – dobry
- Działalność zawodowo-twórcza (II.4) – plus dobry

W podsumowaniu tej części recenzji stwierdzam, że dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny jest wystarczający i spełnia ustawowe wymogi.

III. OCENA ROZPRAWY HABILITACYJNEJ

III.1 Tematyka i dane formalne

Przedstawiona, jako praca habilitacyjna, książka zatytułowana „Identyfikacja zmian architektoniczno-budowlanych zasobów mieszkaniowych z lat 1848-2013 wybranych miast Górnego Śląska” została opracowana przez dr Jerzego Cibisa i opublikowana przez Wydawnictwo Politechniki Śląskiej w 2015 roku. Recenzentami wydawniczymi rozprawy byli: dr hab. inż. arch. Grażyna Dąbrowska-Milewska, prof. PB i dr hab. inż. arch. Mateusz Gyurkovich.

Praca dr Jerzego Cybisa dotyczy, najszerszej rzecz ujmując, ukazania przekształceń architektoniczno-budowlanych jakie zostały przeprowadzone w wybranych zespołach mieszkaniowych zlokalizowanych na Górnym Śląsku. Obszarem badawczym jest siedem miast Górnego Śląska. Są to trzy miasta o genezie średniowiecznej: Gliwice, Bytom, Racibórz, trzy miasta o genezie przemysłowej: Zabrze, Ruda Śląska i Katowice oraz jedno powstałe w wyniku decyzji planistycznych i są to Nowe Tychy. Miasta te posiadają również odmienne doświadczenia historyczne, a mianowicie, do drugiej wojny światowej, charakteryzowały się odmienną przynależnością państwową. Zabrze, Gliwice, Bytom i Racibórz były miastami niemieckimi, natomiast Ruda Śląska, Katowice i Tychy miastami polskimi.

Zakres czasowy powstania zespołów to lata 1848-2013, podzielony na cztery okresy. Głównym narzędziem badawczym były badania ankietowe, przeprowadzone w wybranych obiektach.

Praca podejmuje próbę uzyskania odpowiedzi na pytanie: jakim zmianom ulegała substancja badanych zasobów mieszkaniowych? W jakich okresach użytkowania zmiany te były najintensywniejsze lub największe (w ujęciu zarówno historycznym, jak i w fazie użytkowania)? Czy odnotowane zmiany są zbieżne z opracowanymi przez innych autorów wartościami podlegającymi wymiarom trwałości i czasu (a więc: wyposażenie, podziały wewnątrz, instalacje, fasada, konstrukcja)? I wreszcie, które układy – w opinii użytkowników – są ponadczasowe, podlegające przemianom w najmniejszym stopniu lub odznaczają się największą możliwością adaptacji?

Jest to z pewnością wartościowe opracowanie. Praca ogniskuje się na zagadnieniach, które stanowią dziś ważny problem architektoniczny, polegający na modernizacji istniejącej zabudowy mieszkaniowej.

Przechodząc do struktury pracy należy stwierdzić, że jest ona drukiem zwartym, wydanym w miękkiej oprawie i składa się z 8 rozdziałów merytorycznych oraz części nazwanej przez Autora *Zestawieniem zbiorczym*, w którym zawarł: bibliografię, spis rysunków, spis wykresów, spis tabel, spis fotografii, aneks z kwestionariuszem ankiety i wybranymi odpowiedziami respondentów oraz streszczenie. Monografia liczy 253 ponumerowanych stron w tym: 23 rysunki, 47 wykresów, 18 tabel i 77 fotografii. Bibliografię w liczbie 231 pozycji zawarto na stronach 221-228. Opracowanie zamyka streszczenie w języku polskim i angielskim na stronach 250-253.

I tak praca rozpoczyna się **Wprowadzeniem** (rozdział 1), w którym zawarto: stan badań, uzasadnienie podjętego tematu, założenia i cel pracy, zakres czasowy i terytorialny, pytania badawcze, opisano strukturę pracy oraz wyjaśniono występujące w pracy pojęcia, tj.: adaptacja, modernizacja, modyfikacja, odtworzenie, przebudowa, remont, renowacja, mieszkanie, zasoby mieszkaniowe, budynek mieszkalny.

Drugi rozdział *Zarys rozwoju architektury mieszkaniowej od połowy XIX wieku* to skrótkowe omówienie architektury mieszkaniowej w ujęciu historycznym z podziałem na cztery okresy czasowe związane z różnymi prądami w budownictwie: lata 1848-1918, 1919-1945, 1946-1989 oraz 1990-2013.

Kolejne dwa rozdziały (rozdział 3 i 4) *Zasoby architektury mieszkaniowej na Górnym Śląsku* oraz *Typologia układów mieszkaniowych Górnego Śląska badanych zasobów* prezentują przykłady górnośląskiej zabudowy mieszkaniowej z podziałem na cztery okresy czasowe oraz ich lokalizację – siedem miast. Rozdział trzeci zamykają ilustracje, prezentujące przykłady budynków realizowanych w poszczególnych badanych okresach. Tak więc pokazano zarówno zabudowę historyczną: kamienice czynszowe, *familoki*, zabudowę modernistyczną okresu międzywojennego, *siedlungi*, budownictwo wielopłytowe wielorodzinne, jednorodzinne „kostki” oraz zabudowę współczesną jednorodzinną i wielorodzinną. W rozdziale 4 zamieszczono autorskie rysunki typowych dla danego okresu rozwiązań zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej.

Krótki, dziesięciostronicowy rozdział piąty zat. *Analiza zmian modernizacyjnych w zasobach mieszkaniowych*, zawiera bardzo ogólne informacje obejmujące charakterystykę standardów mieszkaniowych badanych okresach oraz możliwości zmian modernizacyjnych w badanych zasobach mieszkaniowych, uszeregowując je w trzy grupy tematyczne: zmiany techniczne, funkcjonalne, estetyczne. Autor powiązuje je z witruwiańską triadą: trwałość (zmiany techniczne), użyteczność (zmiany funkcjonalne), piękno (zmiany estetyczne).

Rozdział szósty najbardziej wartościowy zat. *Identyfikacja zmian architektoniczno-budowlanych w świetle opinii użytkowników-badania ankietowe* przedstawia identyfikację zmian architektoniczno-budowlanych w świetle opinii użytkowników. Rozdział ten zawiera szereg tabel, zestawień, które są wynikiem przeprowadzonych na szeroką skalę badań ankietowych. Rozdział siódmy i ósmy stanowią wnioski z przeprowadzonych analiz, ujęte w tabele. Zawierają ogólną charakterystykę zmian architektoniczno-budowlanych badanych zasobów wyodrębniając trzy grupy zmian: technicznych, funkcjonalnych i estetycznych. W rozdziałach tych Autor próbuje też określić kierunki transformacji i możliwości wykorzystania pracy badawczej. Na końcu pracy umieszczono bibliografię, spisy ilustracji, streszczenie oraz aneks zawierający m.in.: kwestionariusz ankiety, wybrane odpowiedzi respondentów, pisma potwierdzające przeprowadzenie badań itp.

III.2 Ocena rozprawy habilitacyjnej – ocena opracowania, jej zakresu i terminologii

Przedstawiona do oceny rozprawa habilitacyjna dr inż. arch. Jerzego Cibisa, zatytułowana „**Identyfikacja zmian architektoniczno-budowlanych zasobów mieszkaniowych z lat 1848-2013 wybranych miast Górnego Śląska**” opracowana została zgodnie z przyjętymi założeniami i zakresem. Przedstawiona rozprawa jest niewątpliwie pozycją bardzo ważną na naszym rynku wydawniczym. Jest klasycznym opracowaniem monograficznym, w którym Autor zdiagnozował najważniejsze współczesne problemy występujące w budownictwie mieszkaniowym Górnego Śląska i opisał, na podstawie badań ankietowych, zrealizowane zmiany modernizacyjne, które miały na celu poprawę jakości zamieszkania. Polem badawczym było siedem miast aglomeracji górnośląskiej tj.: Gliwice, Bytom, Zabrze. Ruda Śląska, Racibórz, Tychy i Katowice. Jest to rejon o bardzo bogatej wielokulturowej historii, gdzie wstrząsy związane ze zmianami granic państwowych, przemianami

ustrojowymi, ekonomicznymi i etnicznymi sprawiły, że środowisko mieszkaniowe jest bardzo zróżnicowane i niewątpliwie mocno zindywidualizowane wpisane w procesy gospodarczo-ekonomiczne tam zachodzące (np. kolonie robotnicze przy kopalniach).

Tak więc praca posiada nurt empiryczny i wpisuje się w ważne zagadania społeczne, kulturowe i architektoniczne. Problem związany z modernizacją istniejącej tkanki budowlanej to jedna z podstawowych problemów dotyczących współczesną zabudowę, nie tylko tą w górnośląską. Analiza i identyfikacja potrzeb użytkowników mieszkań mogłaby być podstawą do stworzenia zbioru działań modernizacyjnych mogących poprawić jakość środowiska zbudowanego w skali większej aniżeli Góry Śląsk.

W moim odczuciu praca jest bardzo wartościowa, choć budząca wiele wątpliwości, głównie w odniesieniu do przeprowadzonych badań ankietowych, o czym w punktach poniżej.

Ocena szczegółowa:

Tytuł:

Tytuł rozprawy jest zgodny z merytoryczną zawartością dzieła.

Kompozycja pracy, język:

Jest merytorycznie trafna, kolejność wywodu jest logiczna z punktu widzenia dowodu naukowego, oraz klarowna w odbiorze czytelniczym. Dysertacja zawiera więc: wprowadzenie, część merytoryczną (5 rozdziałów) oraz wnioski z przeprowadzonych analiz oraz podsumowanie. Tak więc struktura dysertacji - dobrze wyjaśniona we wstępie jest klarowna.

Oceniając użyty język należy stwierdzić, że Autor operuje poprawnym językiem, choć pojawia się wiele powtórzeń, głównie w części podsumowującej analizy. Strony 213, 215, 217 to prawie identyczne, skopiowane teksty.

W pracy pojawiają się także nieliczne literówki, które nie wpływają na ogład całości opracowania.

Zawartość merytoryczna:

Praca zawiera szereg ważnych informacji. Ciekawą część stanowi analiza historyczna zabudowy mieszkaniowej wybranych siedmiu miast Górnego Śląska z podziałem na cztery historyczne okresy. Brakuje jednak bardziej szczegółowych informacji dotyczących poszczególnych realizacji. Autor pisze, że *prezentuje kompleksowy stan zasobów mieszkaniowych*, a ograniczył się jedynie do „wylizanki” zespołów mieszkaniowych podając jedynie miasto i ulicę. Brakuje podstawowych informacji, tj.: wielkość omawianych zespołów mieszkaniowych, ilość mieszkańców, układy urbanistyczne, rzuty, fotografie oraz usytuowania na mapie miasta. Zawarte w takiej formie informacje są bezużyteczne, szczególnie dla osoby nie znającej omawianych obiektów. Do pracy nic nie wnoszą opisy, jak poniżej przytoczony: *pod względem finezji użytych wątków ceglanoego detalu wyróżnia się zespół pierzei familoków wzniesiony przy ulicach [...]*. Taka informacja jest wręcz irytująca dla czytelnika, ponieważ nie wie o czym Autor pisze, chciałby znaleźć choć krótką informację, np. ilustrację wątku ceglanoego

detalu, skoro jest taki ciekawy i finezyjny! Praca jest przecież skierowana do szerszego grona odbiorców, nie tylko mieszkańców Górnego Śląska, znających te obiekty.

Na podkreślenie zasługują przeprowadzone wśród mieszkańców wybranych osiedli badania ankietowe dotyczące przeprowadzonych zmian, ujęte w trzy grupy tematyczne: zmiany techniczne, funkcjonalne oraz estetyczne. Nieprzekonujące są jednak kryteria wyboru osiedli. Autor wyjaśniając kryteria, odwołuje się tu do rozdziału 2, który jest bardzo szeroki i omawia jedynie różne rodzaje budownictwa mieszkaniowego. Nie ma w nim wzmianki o kryteriach wyboru.

Autor badania przeprowadził w 14 obszarach siedmiu miast Górnego Śląska. Nie zrozumiał jest zatem wybór 5 z 14 obszarów ankietowania z Raciborza, a tylko 2 w Katowicach, miście znacznie większym pod względem ludności oraz obszaru zamieszkania. Ta uwaga wiąże się również z wykresem 1, str. 165, na którym wyraźnie widać przewagę respondentów z Zabrze i Raciborza.

Trudno zgodzić się z Autorem, który twierdzi (str. 169), że stabilizacja miejsca zamieszkania następuje po 11-20 latach, a w mieszkaniach spółdzielczych własnościowych po 21 latach. Obecnie społeczeństwo jest znacznie mniej przywiązane do miejsca zamieszkania, związane jest to z wyjazdem „za pracę”, czy wyprowadzką z miasta po opuszczeniu mieszkania przez dzieci, itp. Społeczeństwo polskie, współcześnie, prawdopodobnie to górnośląskie również, zmienia miejsce zamieszkania kilkakrotnie w swoim życiu.

Wiele wątpliwości budzą wykresy na stronach 179-182 będące analizą przeprowadzonych zmian technicznych w poszczególnych miastach, oraz na stronach 185-192 obejmujące analizy przeprowadzonych zmian funkcjonalnych i estetycznych. Z wykresów tych wynika, że w Rudzie Śląskiej najwięcej zmian dokonano w zabudowie z lat 1919-1945, a w Zabrzu w zabudowie lat 1946-1989 czyli tzw. wielkiej płyty. Wydaje się dziwne, że starsza zabudowa z Zabrze nie wymagała zmian technicznych, podczas gdy w „młodszych” budynkach z Rudy Śląskiej takie zmiany zostały przeprowadzone. Odpowiedź znaleźć można na wykresie 16. Autor w Rudzie Śląskiej przebadał głównie mieszkańców z budynków wykonanych w latach 1919-1945, a w Zabrzu w latach 1946-1989. W związku z czym nie mógł uzyskać innych wyników. Wyniki te nie są, zatem, do końca wiarygodne. Aby wyniki były wiarygodne Autor powinien zbadać procentowy udział poszczególnej zabudowy (w określonych zakresach czasowych) w wybranych miastach i proporcjonalnie przeprowadzić ankietyzację. Podobna uwaga dotyczy kolejnych wykresów.

Natomiast ciekawie przedstawia się tabela 10-15 oraz rys. 16-18. W obrazowy i czytelny sposób Autor opracował badania. Niezbyt jednak fortunnie nazwał tabelę *wykaz dominujących zmian modernizacyjnych w odniesieniu do typologii mieszkań*. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że dr J. Cibis prowadząc zajęcia z tzw. mieszkaniówki i przekazując wiedzę przyszłym architektom powinien wiedzieć co to jest typologia mieszkań. Nie należy mylić okresu powstania czy typu budynku z typologią mieszkań¹!

¹ Podział typologiczny mieszkań: rozkładowe, cyrkulacyjne, amfiladowe, jednoprzestrzenne, pewną odmianą mogą być mieszkania dwupoziomowe rozwiązywane w układach jw.

Stan badań:

Stan badań to przegląd oparty wyłącznie na literaturze przedmiotu, brakuje szerszego omówienia poszczególnych opracowań. Trudno też zgodzić się z Autorem, że brakuje prac prezentujących *kompleksowy stan zasobów mieszkaniowych, kształtowanych na przestrzeni stuleci w ujęciu potrzeb użytkowników opartej na predyspozycji i realnych działaniach modernizacyjnych*. Badania takie prowadzone są przez socjologów, m.in. wrocławskich, m.in.: I. Borowik, E. Bagiński

Niezrozumiałe jest również wprowadzenie dodatkowego rozdziału *Aktualny stan wiedzy* na stronie 151. Jest on bardzo pokrewny ze *Stanem badań*, i części te powinny znaleźć się w jednym rozbudowanym rozdziale na początku pracy.

Literatura:

Zestaw pozycji bibliograficznych, na które autor powołuje się, jest dość skromy i liczy 131 pozycje, w związku z czym zabrakło wielu bardzo istotnych pozycji mówiących o środowisku mieszkaniowym. Uderzające jest pominięcie szeregu ważnych autorów, brakuje zatem takich podstawowych pozycji, jak: *Język wzorców* Ch. Aleksandra, książka która jest encyklopedią wiedzy o projektowaniu, H. Adamczewskiej-Wejchert, *Kształtowanie zespołów mieszkaniowych* czy H. Skibniewskiej, *Rodzina a mieszkanie*,

Kwestia przypisów i cytatów:

Aparat odniesień skierowanych do przypisów dolnych jest opracowany kompetentnie, choć ich ilość jest znikoma.

Ilustracje i strona graficzna:

Materiał ilustracyjny jest dobrany starannie i ma duże znaczenie poznawcze w zakresie przedmiotowej problematyki. Praca jest bogato ilustrowana o czym świadczą: 23 rysunki, 47 wykresów, 18 tabel i 77 fotografii z czego większość jest autorska. Odniesić należy się także do jakości strony graficznej i edytorskiej. Muszę stwierdzić, iż część zamieszczonych ilustracji jest mało czytelna ze względu na ich wielkość (zbyt małe, np. wykres 14, 15) oraz użytą kolorystykę (kolory zlewają się ze sobą a informacje (legenda) zawarte poniżej jest zupełnie nieczytelne, np. wykres 12, 13, 14, 15, 16). Zabrakło również zilustrowania informacji z rozdziału 3 (co zostało już omówione powyżej *zawartość merytoryczna*). Na podkreślenie zasługują zdjęcia o odpowiedniej wielkości i dobrze oddające omawiane zagadnienia oraz tabele z piktogramami, które poprawnie ilustrują i syntetyzują prowadzone badania. Edytorsko praca jest opracowana poprawnie, ciekawie prezentuje się projekt okładki.

Pomimo powyżej przytoczonych refleksji należy przyznać, że Habilitant wykazał się umiejętnością określenia tematu, przyjął metody odpowiadające w pełni założonym celom badawczym, wykazał się znawstwem badanego obszaru, jego historii, położenia oraz wyposażenia w badane obiekty i zespoły

- zarówno dzięki studiom literaturowym, jak również dzięki studiom *in situ*, wyrażonym także w autorskich fotografiach ujmujących badane obiekty. Systematycznie prowadzone analizy stworzyły logiczny układ, choć nie pozbawiony pewnych błędów, a przedstawiona do oceny książka spełnia wymagania rozprawy habilitacyjnej. Założone w dysertacji cele badawcze zostały zrealizowane.

Do najważniejszych oryginalnych osiągnięć Habilitanta należy zaliczyć:

- zauważenie oraz zdefiniowanie problemu związanego z modernizacją tkanki mieszkaniowej;
- zbadanie oraz opisanie zasobów mieszkaniowych siedmiu górnośląskich miast - Zabrze, Ruda Śląska, Katowice, Racibórz, Gliwice, Bytom i Nowe Tychy
- przeprowadzenie badań ankietowych w wybranych lokalizacjach pod kątem zmian technicznych, funkcjonalnych, estetycznych;
- opracowanie badań w formie tabel, piktogramów i wykresów.

Wydaje się zatem, że stworzone przez Habilitanta opracowanie będzie mogło służyć jako jedno z narzędzi umożliwiających modernizację zasobów mieszkaniowych dostosowanych do potrzeb mieszkańców, nie tylko na terenie Górnego Śląska, ale również w skali Polski.

Podsumowując można stwierdzić, że przedstawiona do oceny rozprawa habilitacyjna dra Jerzego Cibisa, pt. „**Identyfikacja zmian architektoniczno-budowlanych zasobów mieszkaniowych z lat 1848-2013 wybranych miast Górnego Śląska**” jest pozycją istotną na naszym rynku wydawniczym. Wnosi ona do dyscypliny naukowej pewne nowe wartości związane z usystematyzowaniem problemów związanych ze środowiskiem zbudowanym, identyfikacją i diagnozą problemów związanych z modernizacją tkanki mieszkaniowej, oraz określeniem najczęściej występujących prac modernizacyjnych, poprawiających jakość środowiska mieszkaniowego. Jeżeli pracę tę można ocenić zgodnie ze stosowaną w szkolnictwie skalą ocen – ze względu na uwagi zawarte w recenzji stawiam ocenę – dostateczny plus.

IV. WNIOSKI KOŃCOWE

Na podstawie wnikliwej analizy i oceny dorobku twórczego, naukowego i dydaktycznego oraz dysertacji dr inż. arch. Jerzego Cibisa, stwierdzam, że Habilitant wykazał się **wystarczającymi** dokonaniem w działalności naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej oraz twórczej, a jego rozprawę odbieram **pozytywnie**. Wnosi ona wkład w rozwój dyscypliny naukowej architektury i urbanistyki (z uwagami) w postaci zawartych w niej treści poznawczych, wynikających z przeprowadzonych obserwacji, badań oraz rozważań odnoszących się do problemów projektowania architektonicznego oraz urbanistycznego. Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora Kandydat powiększył swój dorobek naukowy. Habilitant wykazał się znacznymi dokonaniem zawodowymi na niwie nauki, dydaktyki, a na podkreślenie zasługuje działalność organizacyjna oraz twórcza. Jego pracę, pt. „**Identyfikacja zmian architektoniczno-budowlanych zasobów mieszkaniowych z lat 1848-2013 wybranych miast Górnego Śląska**” można **przyjąć jako rozprawę**. Dociekania w twórczej pracy zawodowej są zintegrowane z

równoległe prowadzonymi badaniami naukowymi oraz uzyskanymi efektami w działalności dydaktycznej.

Biorąc pod uwagę pozytywną opinię o pracy habilitacyjnej oraz dorobku twórczym, naukowym i dydaktycznym dr inż. arch. Jerzego Cibisa zgodnie z Ustawą o Stopniach i Tytułach Naukowych proponuję kontynuować postępowanie habilitacyjne i dopuścić dr inż. arch. Jerzego Cibisa do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

A handwritten signature in brown ink, appearing to be 'B. G. M.', written in a cursive style.